

50 let KSČ a úkoly ČSLA

V letošním roce tomu bude 50 let, kdy se v třídních bojích proti domácí i zahraniční buržoazii a pod vlivem Velké říjnové socialistické revoluce zrodila naše Komunistická strana Československa. Jako předvoj naší dělnické třídy a v duchu zkušeností KSSS a mezinárodního revolučního hnutí organizovala boj za zájmy pracujících v předmnichovské republice, stála v čele národně osvobozenického boje našich národů proti hitlerovskému fašismu, odrazila nápor buržoazie v Únoru roku 1948 a vede náš lid cestou budování socialismu.

S všestrannou internacionální pomocí SSSR a dalších socialistických zemí vyvedla naši společnost z krize nedávných let, vypořádala se s pravicově oportunistickými živly ve svém vedení a usiluje o dosažení plné konsolidace ve všech odvětvích našeho života. Dosažené pozitivní výsledky dokazují, že politický kurs, nastoupený ÚV KSČ v dubnu roku 1969, plně odpovídá zájmům dělnické třídy, celé společnosti i mezinárodního komunistického hnutí.

Je zvláště významné, že Komunistická strana Československa dosahuje těchto pozitivních výsledků právě před padesátým výročím svého založení, že do tohoto jubilea vstupuje jednotná a akceschopná.

Linie, kterou ÚV KSČ na prosincovém plénu v roce 1970 rozpracoval, je logickým vyústěním a pokračováním dosavadní jedenapůlleté práce strany. Ve všech oblastech respektuje současný stav, určuje náročné, ale reálné úkoly, které směřují k dalšímu rozvoji socialistické společnosti, k posílení jejího socialistického charakteru, k rozvíjení ekonomiky, životní úrovně lidu, k upevnění jednoty a síly socialistického tábora.

Padesáté výročí založení KSČ je tedy hrdou bilancí dosavadní činnosti strany a výsledků, kterých pracující lid pod jejím vedením dosáhl. Je i neméně významnou bilancí boje KSČ za vytvoření skutečně lidové armády, za její přeměnu v moderní, dobře vybavenou, třídně a politicky vyspělou a bojeschopnou armádu, která ve svazku armád Varšavské smlouvy je připravena plnit společné úkoly obrany socialismu.

Na počest tohoto slavného výročí se znovu rozvíjí mezi našimi pracujícími a v ČSLA socialistické soutěžení — aktivní a iniciativní přístup k plnění úkolů jako výraz souhlasu a podpory nové politiky KSČ.

Podařilo se prorazit pasivitu a lhostejnost a postupně přejít od slov k činům. Začíná se uplatňovat zásada vytyčená červnovým plénem ÚV KSČ v roce 1970 „Jak budeme pracovat — tak budeme zítra žít“. V rozporu s předchozími snahami pravicových oportunistů, kteří se mimo jiné snažili zdiskreditovat socialistické soutěžení a tlumit iniciativu mas, rozvracet pracovní morálku apod., práce pro společnost se stává opět věcí cti.

Uvědomělá práce pro společnost, rozvoj aktivity a iniciativy má objektivní základ v existenci socialistické společnosti a znamená, jak učí Lenin, neméně významný převrat, jakým bylo uchopení politické moci. Proto také přikládal velký význam „subotníkům“ jako jedné z hlavních forem tohoto nového vztahu ke společnosti a označoval je za základ velké tvůrčí iniciativy lidu, který se osvobodil z kapitalistických pout.

„Socialismus,“ říká Lenin, „nejen nepodvazuje soutěžení, nýbrž naopak, poprvé umožňuje rozvinout je opravdu široce, opravdu v masovém rozsahu, přitáhnout skutečně většinu pracujících k takové činnosti, v níž mohou ukázat co dovedou, v níž mohou rozvíjet své schopnosti a v níž se mohou projevit talenty, kterých je v lidu obrovské množství...“¹⁾

Bez rozvoje schopností, talentů, bez uvědomělé aktivní účasti nejširších vrstev pracujících nelze socialistickou společnost úspěšně rozvíjet. Bez nich nelze ani úspěšně budovat armádu jako třídní mocenský nástroj socialistického státu.

Náročné úkoly uplynulého výcvikového roku, při jejichž plnění bylo dosaženo řady pozitivních výsledků, vyžadovaly velké úsilí všech příslušníků armády, vyžadovaly aktivní a iniciativní přístup k nim.

V podstatě se podařilo, že ČSLA jako celek se semkla na pozicích současné politiky KSČ, že se stala pevným článkem obranného systému socialistických zemí. Tím byly vytvořeny vhodné předpoklady pro plnění úkolů v tomto výcvikovém roce, který musí být rokem rozhodného a jednotného nástupu k dokončení všestranné a plné konsolidace ČSLA, který musí být rokem podstatného zvýšení bojové pohotovosti armády tak, aby tato byla schopna v součinnosti s ostatními socialistickými armádami zabezpečit výsledky socialismu proti vnitřnímu i vnějšímu nepříteli.

Proto také hlavním úkolem pro tento výcvikový rok je „všestranně upevňovat ČSLA jako neoddělitelnou součást armád Varšavské smlouvy, připravenou ke společnému odrazení jakéhokoli imperialistického útoku a k úplnému zničení nepřitele.“

Tento hlavní úkol ČSLA je konkretizován pro jednotlivé druhy vojsk ve výcvikových dokumentech a směrnicích. K jeho splnění je nezbytné zaměřit jednotné úsilí velitelů, pracovníků štábů, stranickopolitických orgánů, stranických a mládežnických organizací za plného využití zkušeností Sovětské armády.

Zdůrazňují, že z vytyčených úkolů nelze nic slevovat. Jejich plnění bude náročně kontrolováno a z nedostatků budou vyvozovány přísné závěry.

V ČSLA je tíživá kádrová situace, početní stavy nejsou všude naplněny a existuje řada jiných, doposud nevyřešených problémů. Známe velké pracovní vypětí řady důstojníků, praporčíků, poddůstojníků, vojáků a občanských pra-

¹⁾ Lenin, Spisy 26, str. 391

covníků a důsledky z toho vyplývající. Svědčí o uvědomělém přístupu většiny příslušníků ČSLA a občanských pracovníků k plnění úkolů. Přesto však cesta vpřed není, jak někteří funkcionáři navrhuji, ve snižování úkolů nebo v jejich povrchním plnění, či v malé náročnosti. To vše by znamenalo vědomé oslabování bojeschopnosti armády. Cesta není ani v trvalém přetěžování příslušníků armády a občanských pracovníků, neboť to by vedlo ke stejným důsledkům.

Cesta je ve zkvalitnění a vysoké úrovni řídicí a organizační práce, v racionalizaci práce štábů, v odhalování a využívání rezerv, ve vyvolání, udržení a ocenění aktivity a iniciativy příslušníků armády a občanských pracovníků, v socialistickém vztahu k vojenské službě, v dosažení vysokého stupně uvědomělosti a pocitu osobní odpovědnosti za splnění úkolů obrany socialistické vlasti, v důsledném plnění funkčních povinností, požadavků přísahy a řádů.

Jinou cestou, chceme-li zůstat na třídních pozicích, jít nemůžeme a také nepůjdeme.

V důsledku stoupající technice armády a z toho vyplývajících změn ve vojenství nabývá na významu požadavek upevňování uvědomělé kázně všech příslušníků ČSLA.

V současných podmínkách přípravy vojsk již nepostačuje, aby každý příslušník naší armády plnil úkoly přesně, včas a bez odmluv. Dnes je nezbytné, aby je mimo tyto požadavky plnil také samostatně, iniciativně, aby promýšlel jak nejlépe úkol splnit.

Proměnlivost bojových situací a jejich rychlý spád nedovolí, aby jednání a činnost jedince i malých kolektivů v boji byla do všech podrobností řízena rozkazy velitele. Na stupni jejich uvědomělosti, samostatnosti, sebekázně, iniciativy bude často záviset úspěch či neúspěch bojové činnosti.

Je proto nezbytné při výchově k uvědomělé kázni, v níž jak ukázalo celarmádní shromáždění v Brně máme značné nedostatky, věnovat i těmto rysem zvýšenou pozornost a dbát na to, aby celý systém výchovy a výcviku vojáka uvědomělou kázeň prohluboval, aby pozitivně ovlivňoval osobní rysy a charakterové vlastnosti každého příslušníka ČSLA. Je též nezbytné se vši vážností se vrátit k usnesení předsednictva ÚV KSČ ze dne 17. 11. 1964 „K některým naléhavým otázkám kázně v ČSLA“ a důsledně je v každodenní práci prosazovat, neboť je pro nás platnou a závaznou směrnicí.

Chceme-li dosáhnout trvalé uvědomělé kázně, musíme si rovněž uvědomit, že kázeň je morální a politický faktor, který se v konečné fázi stává jednou z rozhodujících vlastností vojáka, že o její vytváření je nezbytné cílevědomě a trvale usilovat, že to není záležitost jednorázové kampaně či akce. Uvědomělá kázeň je produktem celého výchovného působení, v němž se promítá politická výchova, výcvik, organizovanost denního života vojsk, vzdělávací proces. Prakticky to znamená, že výchova ke kázni musí být obsažena v celém systému vojenského života, že je to trvalý úkol všech velitelů, stranickopolitických orgánů, stranických a mládežnických organizací v ČSLA.

Je-li voják vnitřně ukázněn, je-li to jeho charakterová vlastnost, pak v různých bojových a životních situacích jedná většinou ukázněně, uvědoměle plní úkoly, neboť normy kázně jsou mu vlastní, vyplývají z jeho vnitřního přesvědčení a potřeby jednat v jejich duchu, podřizovat osobní zájmy zájmům společnosti.

Náročné úkoly v tomto výcvikovém roce takovýto uvědomělý přístup vojáků nezbytně vyžadují. Proto také na tuto oblast, na důsledné plnění přísahy a řádů klade výcvikový rozkaz na rok 1971 takový důraz.

Soudobé pojetí kázně zvýrazňuje i požadavek samostatného, iniciativního a aktivního přístupu k plnění úkolů.

Kolem tohoto problému se vedly a vedou diskuse. Často se naráží na otázku, zda je možné v ČSLA — která je přísně organizovaná, kde je přesně vymezena funkce a úloha každého jednotlivce řády a předpisy, kde jeden ze základních principů výstavby armády je centralismus a nedílná velitelská pravomoc — projevovat a rozvíjet aktivitu a iniciativu.

Je třeba vidět, že tak jako v socialistické společnosti, i v socialistické armádě je uvědomělý, iniciativní přístup k daným úkolům základním a nezbytným předpokladem. Iniciativa a aktivita jsou významné morálně politické vlastnosti, které umožňují, jsou-li správně usměrňovány, lépe plnit vojenské povinnosti stanovené přísahou, řády a rozkazy. Navíc soudobý boj a způsob jeho vedení aktivitu a iniciativu plně předpokládá. Příkladem z Velké vlastenecké války či ze současných spojeneckých cvičení je dostatek.

Je tedy třeba méně o iniciativě mluvit a více ji cílevědomě rozvíjet a upevňovat.

Konsolidační proces a zesilující se pozitivní tendence rozvoje v naší společnosti vytvářejí pro rozvoj aktivity a iniciativy v ČSLA stále příznivější podmínky. Významným projevem této aktivity a iniciativy je právě socialistické soutěžení. První zkušenosti v tomto směru jsme získali při organizování soutěží ke 100. výročí narození V. I. Lenina a k 25. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou.

Jeich obsahové zaměření a dosažené výsledky dokazují, že tento směr rozvoje aktivity a iniciativy je správný. Je však nezbytné pozvednout socialistické soutěžení v ČSLA na vyšší úroveň, plně je spojit s úkoly bojové a politické přípravy, vyvarovat se dřívějších chyb, zejména porušování zásady dobrovolnosti, honbu za velkým počtem závazků, projevy formalismu, nepravdivé vyhodnocování apod.

Při organizování a rozvoji socialistického soutěžení v ČSLA — vedle specifických stránek, např., že je socialistická soutěž rozvíjena v podmínkách nedílné velitelské pravomoci, že se soutěží převážně v nevýrobní sféře, že soutěžící kolektivy spolu žijí poměrně krátkou dobu apod. — je nezbytné dodržovat obecně platné leninské zásady pro rozvoj socialistické soutěže.

Mezi ně v první řadě patří zásady dobrovolnosti, vlastního přesvědčení a uvědomělosti. K účasti v socialistickém soutěžení nelze nikoho nutit. To je otázka cílevědomé politickovýchovné práce. Je nezbytné usilovat o to, aby se všichni příslušníci armády a občanskí pracovníci plně ztotožnili se současnou politikou KSČ, aby ji přijali za svou, aby pochopili, že odpovídá jejich zájmům a potřebám. Na základě toho, aby pochopili místo a úlohu ČSLA v obranném socialistickém systému, aby přesně znali vytyčené úkoly a cíle, a přijali je za své, aby v jejich vědomí pojem „musíš“ byl nahrazen pojmem „já chci“. Na tomto základě je pak možné socialistickou soutěž v ČSLA úspěšně rozvíjet.

Hodnocení socialistické soutěže je další leninská zásada, kterou musíme plně respektovat.

V současné době již není takový problém vyvolat aktivitu a uzavřít závazek.

Problémem je tuto aktivitu trvale udržovat a organizovat činnost tak, aby přijatý závazek byl splněn při zachování všech náročných kritérií. Často je cílevědomá činnost některých velitelů, stranickopolitických orgánů, stranických a mládežnických organizací zaměřena jen na období přijetí a vyhlášení závazků. Dalšímu náročnějšímu období, které má být naplněno činnou prací,

zaměřenou na udržení aktivity a na vytváření podmínek pro splnění závazků, není mnohdy věnována náležitá pozornost. Tím dochází nejen k neplnění nebo k formálnímu splnění závazků, ale i k formování negativních vztahů soutěžících i organizátorů soutěže k socialistické soutěži, k její profanaci, k narušování morálně politických vlastností k utváření nesprávného vztahu k úkolům, k vojenské službě vůbec.

Jednou z cest, jak udržet trvalou aktivitu soutěžících i organizátorů soutěže, je pravidelné a objektivní hodnocení. Takovéto hodnocení, pomocí něhož dostává účastník soutěže i organizátor informace o svém úspěchu či neúspěchu, o postoji společnosti k výsledkům jeho činnosti je významným motivačním faktorem, který podněcuje aktivitu, je-li hodnocení objektivní, nebo tuto aktivitu tlumí, je-li neobjektivní.

Nic nedokáže vyvolat větší pocit křivdy u příslušníků armády či u občanských zaměstnanců a v důsledku toho i nechuť k aktivnímu plnění vojenských povinností, než je nevíšhavost nadřazených, neocenění iniciativy, nebo nespravedlivé vyhodnocení.

Taková praxe vyvolává i konflikty mezi soutěžícími a hodnotícími, narušuje vztahy mezi nimi, podlamuje autoritu hodnotícího, nepřivádí soutěžící k uvědomělému přístupu při plnění úkolů.

Neméně důležitou leninskou zásadou je zobecňování a předávání zkušeností ze socialistické soutěže. Realizovat tuto zásadu je velmi náročné. Nestačí totiž jen posbírat a popsat dobré zkušenosti a říci druhým: dělejte to také tak. Taková, v armádě dosti často používaná praxe nepřináší plný efekt, zůstává na úrovni obecných, málo účinných výzev a přání.

Předávat zkušenosti znamená tyto zkušenosti studovat, všestranně je analyzovat. Je nezbytné mimo jiné zkoumat za jakých podmínek, předpokladů a pro ten který kolektiv dosahuje trvale dobrých výsledků v socialistické soutěži. Je třeba zkoumat, zda je možné tu kterou zkušenost, či poznatek zobecnit u celého nebo i u jiného druhu vojska, co všechno je nezbytné učinit a jaké podmínky vytvořit, aby se určitá zkušenost jinde vůbec mohla uplatnit apod. Hovoříme-li o zobecňování zkušeností, nemyslíme jen na oblast socialistického soutěžení vojáků v základní službě a úlohu jednotlivých orgánů v ní, ale i oblast rozvoje aktivity a iniciativy vojáků z povolání.

I když většina vojáků z povolání přistupuje zodpovědně k plnění úkolů a nešetří v tomto směru svých sil ani času, přesto do jisté míry přešlapujeme v této oblasti na místě. Nám nejde o to, abychom v armádě trvale pracovali s vypětím svých sil, za cenu toho, že ohrozíme své zdraví, že nebudeme znát své rodiny, ale abychom pracovali s přehledem a promyšleně, abychom s využitím všech možností soudobého rozvoje vědy a techniky dosáhli vysokého stupně organizace práce, aby nám zbyl i čas na rodinu, na další sebevzdělání a na vlastní zájmy.

Rozvoj aktivity a iniciativy vojáků z povolání a občanských pracovníků a zobecňování zkušeností z této oblasti by měl být orientován na racionalizaci práce jednotlivce i celých štábů, na hledání a využívání rezerv, které máme, na oživení zlepšovatelského hnutí apod.

Možností v tomto směru máme dost. Je to např. oblast soustavné přípravy a zvyšování kvalifikace kádrů, je to oblast získávání a využívání dostupných informací pro přijímání optimálních řešení, rozkazů a nařízení, je to oblast přípravy a vedení různých cvičení, ukázkových a metodických zaměstnání, kontrolní oblast s důrazem na využívání získaných poznatků a na poskytování

konkrétní pomoci podřízeným, je to realizace sovětských zkušeností, naše rozborová činnost, styl a metody práce, materiální a výcviková základna, administrativa atd.

Rozhodující místo v řízení a organizování socialistické soutěže mají velitelé a náčelníci, kteří musí za pomoci stranickopolitických orgánů, stranických a mládežnických organizací v každodenní praxi učinit vše pro rozvoj socialistické soutěže. Oni znají úkoly a jejich cíle, ale i zámysly vyšších orgánů. Znají konkrétní situaci a potřeby jednotek. Mohou proto nejlépe určovat obsah a hlavní směry rozvoje socialistické soutěže, získávat kolektivy a cílevědomě s nimi pracovat. Mohou a musí také vytvořit potřebné časové, materiálně technické, kádrové a organizační předpoklady pro její rozvoj.

Musí si uvědomit, že o jejím úspěchu rozhodují vždy čtyři základní podmínky, a to aby podřízení chtěli, aby měli potřebné návyky a znalosti, aby mohli dělat to, co od nich požadujeme, aby jejich činnost byla pravidelně a objektivně hodnocena.

Realizace těchto podmínek kladé vysoké nároky na politickou vyspělost velitelů a náčelníků, na jejich odborné znalosti, pedagogické a organizační schopnosti nezbytné pro výchovu a výcvik podřízených.

Obsah a směr rozvoje aktivity a iniciativy v ČSLA, kromě „Směrnic pro socialistickou soutěž“, určují „Výzva IV. celoarmádní konference výtečníků bojové a politické přípravy“, „Mikulovská výzva“, „Štafeta bojových pozdravů straně“ apod. Takový přístup k plnění úkolů je velmi cenný. Je nezbytné tuto iniciativu všestranně podporovat a rozvinout ji a vytvořit potřebné podmínky i u ostatních jednotek a štábů.

V souvislosti s tím mají zvláštní význam soutěže jednotlivců a malých kolektivů, které představují vyšší typ socialistické soutěže v ČSLA.

U „Vzorného vojáka“ a u „Vzorné jednotky“ nejde již jen o odborné znalosti. Tam se již musí plně odrážet jednota odborně technických a morálně politických kvalit, jednota kázně, pořádku a organizovanosti, vztahy soudružství a vzájemné pomoci, boj proti falešnému kamarádství, proti pasivitě, lhostejnosti a průměrnosti.

Měřítkem tohoto vyššího typu socialistické soutěže jsou výsledky v bojové a politické přípravě, výsledky ve výchovném procesu, v přesném plnění přísahy a řádů, v pozvedávání zaostávajících na vyšší úroveň.

Vzorné jednotky se podstatou svého života, svým uvědomělým vztahem k práci a k plnění úkolů velmi přibližují brigádám socialistické práce.

Zdůrazňuji tyto skutečnosti proto, že v ojedinělých případech se v soutěži o získání titulu „Vzorný voják“ či „Vzorná jednotka“ přeceňují vojenskoodborné hodnoty na úkor hodnot morálně politických, že se v ojedinělých případech i snižují nároky při posuzování kritérií, které jsou pro udělení titulu rozhodující. Tím dochází k profanaci socialistické soutěže, k vážným politickým chybám, k uvědomělému snižování bojové pohotovosti. Takový sebeklam by mohl mít v konkrétní bojové situaci za následek nesplnění úkolu, popřípadě i zkázu jednotky. Nám přece nejde a žádnému funkcionáři socialistické armády nemůže jít o honbu za tituly, které nejsou podloženy konkrétními a náročně posouzenými výsledky. Takový hazard v dnešním třídně rozděleném světě si nesmí v naší armádě nikdo dovolit. Naopak, všechny své síly je nutné věnovat posilování všestranné bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA — celého obranného systému socialistického tábora. Soudruh Husák na červnovém plénu ÚV KSČ v roce 1970 k této otázce řekl: „Tváří v tvář narůstající agresí-

vitě a vojenskopolitickým provokacím současného imperialismu stavíme upevnění obranyschopnosti naší země i upevnění spolupráce ozbrojených sil Varšavského paktu mezi přední úkoly naší strany a společnosti.“

Aktivní a iniciativní přístup k výcvikovým úkolům, rozvoj hnutí konkrétních závazků, úsilí a získání druhé odbornosti a zastupitelnosti, úsilí o získání titulu „Vzorný voják“ a „Vzorná jednotka“, racionalizace práce každého z nás, to bude náš nejlepší příspěvek a dar KSČ k jejímu padesátému výročí.

V tom se také projeví náš přístup k realizaci výsledků prosincového pléna ÚV KSČ. Jednotlivé dokumenty tohoto významného zasedání příslušníci ČSLA se vši vážností projednali, souhlasili s nimi a vyslovili jim plnou podporu.

Jde o to, aby nezůstalo jen u slov, ale abychom přistoupili k aktivnímu a uvědomělému plnění přijatých opatření a úkolů na tento výcvikový rok. Ne slova, ale konkrétní činy a výsledky naší práce jsou rozhodujícím kritériem našeho vztahu k politice Komunistické strany Československa.

Je nutno dále upevňovat a zlepšovat náš lidově demokratický státní aparát, aby zvládl všechny úkoly, které nám vyvstanou na cestě k socialismu... Nutno bdít nad tím, aby do státního aparátu, zejména do jeho ozbrojených složek — Sboru národní bezpečnosti a armády — nepronikly protilidové, protistátní a reakční živly, a pokud tam ještě zůstaly, tedy je odhalovat a odstraňovat. Reakci musí být jasné, že v tomto směru nebudeme dělat žádné polovičatosti. Své čestné místo jako věrná stráž lidově demokratické republiky vybojovala si také naše lidová milice. Budeme i nadále naši lidovou milici budovat a posilovat.

(K. Gottwald, z referátu na IX. sjezdu KSČ dne 25. května 1949.)

